

**РОЛЬ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ
У СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ В
УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ
НА ПРИКЛАДІ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Розгортання російською армією воєнних дій на території України спричинило до зміни настроїв у суспільстві. Це стало основним фактором трансформаційних процесів у суспільно-політичному просторі.

Волонтерський рух посідає важливе місце у цьому процесі, перетворившись із допоміжної благодійної ініціативи на потужний соціальний сектор. На Полтавщині ці зміни простежуються найбільш помітно. Це зумовлено чисельними факторами, які вплинули на розвиток діяльності волонтерів у області. Варто зауважити, що сучасне волонтерство набуло універсального характеру, тому що воно охоплює не лише гуманітарну допомогу цивільним, а й технічне забезпечення військових підрозділів.

Раніше волонтерство було лише ініціативою окремих груп активістів, але сьогодні до його руху долучається все більше і більше людей. Невеликі за розміром благодійні осередки перетворилися на потужні організації, які займаються підтримкою цивільного населення, внутрішньо переміщених осіб та військових. До того ж волонтери часто відіграють роль посередників між громадянами та державними органами влади.

Говорячи на цю тему, потрібно зосередити увагу на характеристиці Полтавщини як логістично-транспортному осередку, розглянути умови співпраці волонтерів та державних структур, проаналізувати зміни у свідомості населення на тлі піднесення волонтерського руху.

Відомо, що Полтавщина є однією з центральних областей України, і тим самим має стратегічно вигідне логістичне та транспортне положення на відміну від інших регіонів. Через неї проходять ключові автомобільні шляхи такі як Київ – Харків – КПП «Довжанський», Полтава – Олександрія та Суми – Полтава. Це

дає змогу мати швидке сполучення з іншими економічними районами та фронтом [5].

24 лютого 2022 року Полтавська область долучилася до спротиву та стала одним із основних евакуаційних пунктів. Говорячи про це варто згадати як 8 березня 2022 року до області прибули перші колони з 22 автобусів з переселенцями із Сумщини. За даними обласної ради регіон прийняв більше ніж 200 тис. людей з початку повномасштабної війни, а станом на лютий 2026 року у Полтавській області налічується 184 тис. переселенців [4]. Сьогодні на Полтавщину продовжують прибувати евакуйовані громадяни із Харківської, Донецької, Запорізької, Дніпропетровської, Херсонської областей [7].

Така швидка адаптація переселенців зумовлена не лише логістичними перевагами області. Вагому роль зіграв високий рівень самоорганізації та згуртованості суспільства. Ключовим механізмом цього явища став волонтерський рух, який за 4 роки повномасштабної війни переріс у цілий соціальний інститут, який зумів перебрати на себе деякі державні функції [8].

Організація діяльності волонтерського руху на Полтавщині розпочалася ще задовго до початку повномасштабної війни. Він виник у 2014 році як реакція на події на Сході України. Діяльність волонтерів у той період характеризувалася зборами на продукти, ліки, бронжилети та інше військове спорядження, передачі транспорту на передову, матеріальна підтримка переселенців з Донецької та Луганської областей [9].

На 1 листопада 2024 року в Реєстрі волонтерів було зареєстровано 316 мешканців Полтавщини, а на лютий 2026 року а даними Державної податкової служби їх нараховується 361 [6].

З початком повномасштабної війни взаємодія волонтерських організацій та місцевої влади у Полтавській області посилилася. Наприклад, обов'язково здійснюється реєстрація волонтерів, оформлюють документи, які спрощують пересування через блокпости, створюються штаби допомоги, розробляють грантові проекти для підтримки руху [1].

До того ж діяльність волонтерів не обмежується лише гуманітарною допомогою. Співпраця з державними органами влади дає можливість брати участь у наданні безоплатної правової допомоги переселенцям, військовим, цивільному населенню [1].

У лютому 2021 році сформувався проєкт «Волонтер системи БПД», який займається поширенням інформації стосовно правової допомоги та змін у законодавстві України. Під час зустрічей з переселенцями волонтери проводять консультації з питань прав громадян під час війни, допомагають оформити допомогу [3].

Чимало людей активно долучаються до широкого спектру діяльності, наприклад, виготовлення маскувальних сіток, приготування їжі, виготовлення маскувальних засобів, участь у толоці, організація зборів на потреби військових, допомога волонтерам.

Після підриву Каховської ГЕС у 2023 році, який спричинив екологічну катастрофу, полтавські волонтери та небайдужі громадяни з їжею та човнами того ж дня вирушили на допомогу. Осторонь не лишається і зоозахисний рух UAnimals, який у Полтаві координує Людмила Хоменко. За її словами після підриву дамби, до неї звернулися кількадесят полтавців, які хотіли допомогти постраждалим тваринам [2].

Ще однією формою допомоги стала організація благодійних концертів, ярмарків до яких залучаються школи, дитсадки, бібліотеки, підприємства та всі охочі.

Волонтерство стало не просто формою допомоги, а перетворилося на спосіб реалізації громадянської відповідальності.

Отже, волонтерський рух досить помітно вплинув та вніс корективи у суспільно-політичний простір в умовах воєнного стану. Завдяки вигідному географічному та транспортному розташуванню, Полтавщина стала одним із основних центрів надання гуманітарної допомоги. Це дало змогу волонтерам оперативного організувати надання допомоги, виконувати запити військових, швидко реагувати у критичних ситуаціях. Вагоме значення займає співпраця місцевої влади з волонтерами, що значно полегшує роботу для останніх. Важко не помітити, що волонтерство за останні кілька років дуже вплинуло на маси. Зріс рівень довіри, склалася стійка громадянська позиція, допомагати стало корисною звичкою, сформувалася суспільна відповідальність – все це стало наслідком трансформаційних змін свідомості населення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аналіз українського волонтерства на основі методології нових соціальних рухів. URL: <https://analiz-ukrayinskoho-volonterstva>

2. Відбудова Херсонщини: як допомагає Полтавщина. URL: <https://vidbudova-hersonsini>
3. Волонтер БПД. URL: <https://legalaids.gov.ua/volonter-bpd/>
4. Із Сум до Полтави прибули перші автобуси з вимушеними переселенцями. URL: <https://poltava.to/news/65136/>
5. Інвестиційний портал Полтавщини. URL: <https://investytsiynyy-pasport-2022.pdf>
6. На Полтавщині вже 361 волонтер офіційно зареєстрував свою діяльність. URL: <https://www.ukr.net/news/details/poltava/116085628.html>
7. Полтавщина отримає понад 48 млн грн на житло для ВПО у 2026. URL: <https://www.ukr.net/news/details/poltava/116056916.html>
8. Про волонтерську діяльність: Закон України від 19.04.2011 № 3236-VI (ред. від 08.01.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3236-17>
9. Як працює волонтерський рух у Полтаві під час війни – інтерв'ю з Юлією Городчаніною. URL: <https://poltava.to/news/65356/>